

PRÍRUČKA PROCESU SOCIÁLNEJ PRÁCE S RODINOU A SKUPINOU

Centrum poradensko-sociálnych
služieb a prevencie Oáza

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje
www.ia.gov.sk www.esf.gov.sk www.minedu.gov.sk

**Príručka procesu sociálnej práce
s rodinou a skupinou
Centrum poradensko-sociálnych služieb a
prevencie Oáza**

Úvod do problematiky

Kolektív autorov

Editor: PhDr. Adriána Karáseková

Grafické spracovanie obálky: Mgr. Lenka Besedová

Tlač: LipoPrint Prievidza 2019

Vydanie prvé, Prievidza 2019

Všetky práva vyhradené.

OBSAH

1 SOCIÁLNA SKUPINA.....	4
1.1 TYPOLÓGIA SKUPÍN.....	6
1.2 DYNAMIKA SKUPINY.....	8
2 SOCIÁLNA PRÁCA SO SKUPINOU.....	12
2.1 ZÁSADY PRÁCE SO SKUPINOU.....	13
2.2 METÓDY A TECHNIKY SOCIÁLNEJ PRÁCE SO SKUPINOU.....	19
3 SKUPINOVÁ PRÁCA SO SPOLUZÁVISLÝMI.....	27
3.1 SOCIÁLNA PRÁCA S RODINOU.....	27
3.2 RODINNÁ TERAPIA.....	34
3.3 SPOLUZÁVISLOSŤ.....	36
PRÍLOHY.....	44
Príloha 1 - SWOT analýza.....	45

1 SOCIÁLNA SKUPINA

Sociálna práca so skupinou je zaradená medzi metódy sociálnej práce. Reprezentuje aktivity, ktoré sú tematicky, časovo a obsahovo ohraničené, avšak v rámci tejto práce je možné použiť rôzne metódy práce. Skupina predstavuje sociálne zoskupenie ľudí, ktoré sa vyznačuje kritériami členstva, vzájomnou interakciou členov a pocitom spolupatričnosti. Cieľom sociálnej práce so skupinou je rozvoj skupiny, rozvoj osobnosti členov skupiny, pomoc členom skupiny dosiahnuť ich individuálny cieľ, spojený s ich prácou v skupine t.j. vyriešiť ich problém.

Pri práci so skupinou sa využívajú teoretické a praktické poznatky z viacerých vedných oblastí ako je psychológia, (predovšetkým klinická psychológia), psychoterapia a reedukácia, psychológia osobnosti, sociálna psychiatria, pedagogická psychológia, sociológia, sociálna a resocializačná pedagogika.

Sociálna práca so skupinou je zameraná na

- ✓ odstraňovanie alebo elimináciu prekážok v oblasti socializácie,

- ✓ integráciu jej jednotlivých členov,
- ✓ na schopnosť tvoriť a dosahovať spoločné ciele,

Taktiež je zameraná na jednotlivých členov skupiny. Ich cieľom je zlepšenie individuálnej kvality života pomocou účasti v skupine a zároveň na diferenciu v súlade s potrebami skupiny.

Klient sa učí prosociálnym zručnostiam v skupine. Skupina nie je cieľom, ale predmetom pôsobiacim v smere očakávaných zmien jej jednotlivých členov.

Sociálna práca so skupinou pomáha

- ✓ dosahovať spoločne stanovené ciele,
- ✓ dosahovať zmenu požadovanú členmi skupiny,
- ✓ pomoc k sebarozvoju a svojpomoci,
- ✓ využiť skupinovú terapiu za účelom odstránenia neželaných a zaťažujúcich prejavov.

1.1 TYPOLÓGIA SKUPÍN

Skupiny môžeme deliť z rôznych hľadísk nasledovne:

- podľa počtu členov
 - Diáda – dvaja členovia
 - Malá sociálna skupina – do 40 členov
 - Veľká sociálna skupina – nad 40 členov
- Podľa členstva v skupine:
 - primárne - neformálne skupiny, dôverné, osobné vzťahy, malý počet členov (rodina),
 - sekundárne – vzťahy medzi členmi sú formálne, neosobné. Obsahujú väčší počet členov. Vytvára sa za účelom dosiahnutia určitého cieľa napr.: pracovný kolektív, politická strana, atď.
 - členské – človek v nej má formálne vyčlenené miesto,
 - referenčné (vzťahné) – podľa nej si človek vytvára postoje, nie je ale jej členom

- Podľa podobnosti sociodemografických znakov:
 - o homogénne – členovia majú rovnaký znak/znaky (iba ženy, iba nezamestnaní, iba závislí, ...)
 - o heterogénne – členovia majú rôzne znaky (vek, pohlavie, bydlisko, ...)
- Podľa možnosti vstupu nových členov do skupiny
 - o otvorené – vstup aj výstup je možný kedykoľvek, stretnutia sú tematicky, obsahovo ucelené, ale nenadväzujú na seba
 - o zatvorené – zatvorené na vstupe, ale otvorené na výstupe, pretože stretnutia obsahovo a tematicky nadväzujú
- Podľa cieľa skupiny
 - o biografické – zamerané na individuálnu históriu života jednotlivcov, hľadanie pozitívnych a negatívnych situácií života, ktoré môžu súvisieť so životnou situáciou klienta. Keďže sú zamerané na prežívanie klienta, využívame ich len zriedka
 - o tematické – zamerané na vopred určené témy (vedúcim alebo členmi skupiny), sú budované

na skúsenostiach členov a vysvetľovaní

- tréningové – cieľom je praktický nácvik vybraných zručností (komunikácia, práca s PC, tvorba životopisu, ...)
- kombinované – podľa potreby a cieľa sa využíva striedavo biografická, tematická alebo tréningové skupiny

1.2 DYNAMIKA SKUPINY

Skupinová práca vychádza zo sily sociálnych skupín a využíva dynamiku skupiny. Skupinová dynamika je súhrn všetkých procesov a zmien, ktoré sa odohrávajú počas existencie skupiny a práce s ňou. Zaradíme sem:

- a) **Ciele skupiny** – sú motiváciou pre činnosť v skupine. Musia byť reálne dosiahnuteľné, primerané, aby skupina mala potrebné vlastnosti, vedomosti a zručnosti na ich splnenie, musia byť jasne definované tak, aby ich všetci v skupine chápali rovnako a všetci členovia ich musia prijať za svoje
- b) **Vedenie skupiny** – existuje viacero typov vedenia, ak rozhoduje vedúci skupiny, tak sa jedná o direktívne

vedenie. Ak sú do rozhodovania zapojené obe strany, tak hovoríme o demokratickom a ak sú úlohy zadávané nekonkrétne, bez určenia času a spôsobu, hovoríme o liberálnom vedení. Ak niektorý z členov skupiny prevezme úlohu vodcu, hovoríme o nechať-konať.

- c) **Štruktúra skupiny** – popisuje zloženie skupiny a usporiadanie vzťahov účastníkov. Často sa vytvárajú podskupiny, čo môže byť prínosom i rizikom. Ak sa podskupiny stotožňujú s cieľom je ich existencia výhodou, ak sa však niektoré podskupiny nestotožnia s cieľom, jedná sa o rizikovú situáciu a podskupinu je nutné rozložiť a pracovať na tom, aby členovia cieľ prijali. Čím väčšia je skupina, tým väčšia je tendencia na vytváranie podskupín.
- d) **Pravidlá a normy** – dynamizujú skupinu, členmi môžu byť prijaté a dodržiavané, môžu ich odmietat', ale dodržiavať, alebo v najhoršom prípade ich neprijat', nedodržiavať a dokonca meniť. Pravidlá normy určujú, čo je prijateľné a neprijateľné v rámci skupiny a usmerňujú správanie jej členov.
- e) **Skupinové roly** – navonok viditeľné správanie sa

v skupine, vyplývajú zo sociálnych rolí, ktoré sú súborom činností, správania, názorov a postojov osoby.

- f) **Skupinová kohézia** – drží skupinu pohromade, jedná sa o súdržnosť, ktorá je podporená dôvernými vzťahmi, spoločnými hodnotami a zážitkami. Spravidla je súdržnosť tým väčšia, čím menšia je skupina.
- g) **Skupinová tenzia** – odstredivé sily (napätie) v skupine. Ak je skupinová tenzia prílišná, členovia sa cítia nepríjemne, atmosféra je napätá a brzdí to dynamiku skupiny.
- h) **Vývoj skupiny** – každá skupina prechádza 4 etapami vývoja

Etapy vývoja skupiny môžeme rozlišovať nasledovne:

1. etapa – Rozmrazovanie

- zo začiatku sú členovia neistí a majú obavy, dôležitá je práca vedúceho skupiny, ktorý je v tejto etape zdrojom informácie, hlavne ohľadom cieľu skupiny, metód a postupov práce (teda čo a ako bude prebiehať), pravidiel, noriem a organizačných pokynov.

2. etapa – Kvasenie

- členovia skupiny sa začínajú spoznávať, odkrývanie anonymity členov by však malo byť rovnaké u všetkých, na čo dohliada vedúci skupiny. Začínajú sa formovať skupinové roly, jedná sa o najcitlivejšiu etapu vývoja skupiny. V tejto etape používa len metódy práce určené pre skupinu, individuálna práca je zatiaľ riziková.

3. etapa – My, kooperácie, aktivity

- v tejto etape sa realizujú ciele skupiny, vybudovaná je skupinová kohézia, každý člen pozná svoju rolu v skupine. Skupina je schopná čeliť kritike, primeraným úlohám a je kreatívna. Činnosti vedúceho skupiny sa zameriavajú len na usmerňovanie k plneniu cieľov. V tejto etape je vhodné voliť metódy podľa cieľa, priestoru či času.

4. etapa – Transfér – prínos

- etapa sa zameriava na vyhodnotenie prínosov skupiny pre jednotlivcov, účastníci si pripravujú akčný plán, zaznamenávajú sa výsledky a je potrebné pripraviť rozlúčenie skupiny.

2 SOCIÁLNA PRÁCA SO SKUPINOU

V sociálnej práci sa objavuje niekoľko modelov práce so skupinou, patria sem:

Model spoločných cieľov (sociálne orientovaný)

- činnosti sú zamerané na realizáciu skupinových záujmov. Pre skupiny zamerané na spoločný cieľ je charakteristické, že vznikajú na základe spoločných záujmov, ktoré upevňujú skupinové vzťahy.

Nápravný (terapeutický) model

- cieľom činnosti skupiny je vyvolať a posilniť pozitívne zmeny a tak pomôcť k dosiahnutiu sebestačnosti a očakávanej zmeny. Jedná sa o klinicky orientovaný model, ktorý sa uplatňuje najmä v nemocniciach a nápravných inštitúciách, ale taktiež v rodinných vzťahoch a školách.

Interakčný model

- model sa zakladá na vzájomnosti a spolupatričnosti členov a poukazuje na to, že jednotlivca je možné definovať a liečiť len v kontexte rôznych systémov a podsystémov. Cieľom je

naučiť klienta vytvárať sociálnu sieť, prijímať a dávať sociálnu oporu a hľadať nové riešenia. Pozornosť sa kladie na zaangažovanosť v medziľudských vzťahoch.

2.1 ZÁSADY PRÁCE SO SKUPINOU

- ✓ cieľom je pomáhať členom skupiny pri dosahovaní väčšej miery nezávislosti a rozvoja ich individuálnej schopnosti svojpomoci
- ✓ orientujeme sa na vytvorenie pozitívnych väzieb so skupinou, na tvorbu vzťahov medzi členmi skupiny
- ✓ najdôležitejším nástrojom pri budovaní soc. vzťahov je osobnosť sociálneho pracovníka ako vedúceho skupiny, ktorý by mal dobre poznať svoje možnosti a v týchto skupinových vzťahoch by mal byť spontánny, disciplinovaný, akceptujúci, schopný prejavovať city
- ✓ sociálny pracovník musí akceptovať všetkých členov skupiny, ale nemusí akceptovať každé správanie
- ✓ okrem hovoreného slova je potrebné pracovať prostredníctvom aktivizujúcich metód a techník, akými sú písanie, kreslenie, pohybové aktivity, využívanie hier či zvukov

- ✓ sociálny pracovník má byť empatický voči jednotlivým členom a na druhej strane má vychádzať z požiadaviek a cieľov skupiny ako celku
- ✓ sociálny pracovník musí členov skupiny neustále povzbudzovať a osmeľovať
- ✓ sociálny pracovník sa má vyznačovať kreativitou, flexibilitou, ľudským prístupom k problémom, dostatočnými vedomosťami, ustáleným systémom hodnôt a to by mal prenášať do skupinových vzťahov
- ✓ k zmenám musí sociálny pracovník pristupovať nenásilne, bez rigidného vnucovania, a postupne
- ✓ so skupinou sa jedná rozvážne, rovnako vážne sa vnímajú potreby jednotlivcov i skupiny
- ✓ individualizácia – jednotlivec sa v skupine nestráca, nezaniká, vníma vlastnú individualitu, učí sa porozumieť sebe samému, skupina mu poskytuje možnosť byť súčasťou celku
- ✓ sociálny pracovník nepracuje pre klienta ale s klientom
- ✓ členovia by mali vniesť do skupiny celé svoje pocity i poznanie.

Zásady komunikácie v práci so skupinou:

- ✓ jasná a otvorená komunikácia, zrozumiteľné formulácie
- ✓ používanie „JA“ formulácie, ak ide o vlastný názor, pocit či skúsenosť (mám pocit, myslím si)
- ✓ obmedzenie hodnotiacich výrokov na minimum
- ✓ aktívne vnímanie verbálnych a neverbálnych prejavov
- ✓ udržiavanie zrakového kontaktu, odstránenie komunikačných bariér z priestoru
- ✓ vyhýbanie sa komunikačným pasciam (možno, ale...)
- ✓ priznať nevedomosť
- ✓ používanie otvorených otázok

Priestor pre skupinové stretnutia

Skupinové stretnutia sa môžu konať v akomkoľvek prostredí s takou podmienkou, že miestnosť poskytuje súkromie, nie je ničím rušená a je v nej možné sedieť v kruhu, je dobré nemať pred sebou žiadne prekážky, aby bolo vidieť celé telo každého člena a mohli byť tak sledované neverbálne reakcie a vyjadrená polohou tela. Pre nahrávanie na video záznam treba súhlas všetkých členov skupiny.

Dĺžka skupinových stretnutí

Väčšina skupinových terapeutov sa zhodne na tom, že na obdobie rozohriatia a rozvinutia a spracovania hlavných tém sedenia je treba aspoň šesťdesiat minút. Určitá zhoda panuje v tom, že po dvoch hodinách je dosiahnutý bod, kedy sa znižuje odozva, skupina začne byť unavená, neúčinná a opakuje sa. Prevažná väčšina skupín sa stretáva 1x týždeň.

Veľkosť skupiny

Ideálna veľkosť interakčnej skupiny je približne sedem alebo osem členov, s prijateľným rozpätím od päť do desať členov. Keď sa skupina zmenší na troch alebo štyroch členov, často prestane fungovať ako skupina. Do istej miery najvhodnejšia veľkosť skupiny závisí od dĺžky trvania stretnutia: čím je dlhšie stretnutie, tým väčší počet klientov sa môže so ziskom zapojiť do skupiny.

Kedykoľvek klesne počet členov skupiny pod požadovanú úroveň (všeobecne päť alebo menej členov), mal by terapeut priviesť nových členov. V dlhodobej skupine však existujú dôležité situácie, kedy sa zvyčajne priberajú noví členovia, buď v priebehu prvých dvanástich stretnutí (ako náhrada za členov, ktorí odpadli na začiatku) alebo približne po 12-18

mesiacoch (ako náhrada, u ktorých sa prejavilo zlepšenie alebo u tých členov, čo v skupine končia). Načasovanie k uvedeniu nových členov existujú priaznivé a nepriaznivé momenty. Skupina, ktorá je v kríze alebo náhle vstúpila do nového štádia vývoja, priberanie nových členov väčšinou nepodporí. Najsľubnejším obdobím pre pribratie nových členov je fáza, kedy sa skupina prestane rozvíjať.

Klienti, ktorí vstupujú do prebiehajúcej skupiny, vyžadujú nielen obvyklú prípravu na skupinovú terapiu, ale aj prípravu, v ktorej im terapeut pomôže vyrovnať sa so špecifickou záťažou sprevádzajúcej vstup do už bežiacich skupín. Pri prvom alebo dvoch prvých stretnutiach je možné snažiť sa nového člena zapojiť. Často stačí len sa ho opýtať na jeho zážitok zo sedenia. Mnoho terapeutov radšej privádza dvoch nových klientov naraz.

Problémy s členstvom v skupine

Výmena členov, neskoré príchody a neprítomnosť sú skutočnosti, ktoré sa v živote skupiny objavujú a často ohrozujú jej stabilitu a integritu. Pri obvyklom priebehu udalostí odpadne najviac dlhodobých členov z interakčne založených skupín počas prvých 12 -20 stretnutí. Keď

odpadnú dvaja alebo viacerí členovia, zvyčajne sa priberajú noví členovia. Problémy s dochádzkou nastávajú zvyčajne v prvých fázach skupiny. Nechovilnosť a nepravidelná dochádzka znamená zvyčajne odpor k terapii a mali by sa brať rovnako, ako sa tento jav berie v individuálnej terapii. Nepravidelná dochádzka pôsobí na skupinu deštruktívne. Je to nákazlivé a vedie to k oslabeniu morálky skupiny a k ďalším absenciám. Existuje mnoho metód k ovplyvneniu dochádzky. Predovšetkým by mal prichádzať včas terapeut. Pre klienta, ktorý má zlú dochádzku, nebude skupina pravdepodobne užitočná. S klientom, ktorý uvažuje o odchode, by sa terapeut mal stretnúť niekoľkokrát na individuálnych sedeniach, kde by s ním prebral, čo ho v skupine zaťažuje.

Pokiaľ klient nepracuje efektívne, je vhodné označiť a odstrániť všetky možné prekážky, ktoré mu bránia v efektivite a k práci v skupine. Pokiaľ sa nepodarí situáciu zmeniť, možno očakávať, že klient nakoniec vypadne zo skupiny bez zisku, alebo môže ďalšou účasťou skupine uškodiť alebo závažne brániť skupinovej práci zostávajúcich klientov. Existuje len jediný spôsob, ako vylúčiť klienta zo skupiny - netaktne. Žiadny jemný spôsob neexistuje.

Vhodnejšie je preto individuálne sedenie. Je možné očakávať silnú reakciu zo strany klienta.

2.2 METÓDY A TECHNIKY SOCIÁLNEJ PRÁCE SO SKUPINOU

Skupinové poradenstvo na rozdiel od individuálneho poradenstva ekonomickejšie využíva čas, financie, efektívne pracuje so skupinovú dynamikou, využíva skúsenosti, poznatky a vzájomné poradenstvo ľudí, ktorí majú podobné problémy (napr. závislosť), situácie sa lepšie ilustrujú a modelujú, klient si pri ňom môže vybrať z viacerých názorov. Sociálny pracovník tu vstupuje do role poradcu. Špecifickou formou sociálneho poradenstva a vzájomnej pomoci je peer poradenstvo (z angl. peer to peer), ktoré sa realizuje zvyčajne v skupine. Pri skupinovom poradenstve je dôležitá spätná väzba, prostredníctvom ktorej každý člen skupiny vyjadří svoje pocity. Spätná väzba by mala byť opisná (klient opisuje vlastné pozorovanie a pocity), konkrétna (zameraná na konkrétnu situáciu), primeraná (nezohľadňovať len vlastné pocity), použiteľná (konštruktívna), žiadaná, formulovaná jasne, konkrétna a vecná.

Skupinové poradenstvo je vhodné na:

- orientáciu na trhu práce a profesijnú orientáciu
- vypracovanie žiadostí, životopisov, motivačných listov
- tréning telefonických rozhovorov
- rozvoj sociálnych a komunikačných zručností
- rozvoj empatie, asertivity, zvládania konfliktov
- zvýšenie sebavedomia a sebpresadzovania
- rozvoj sebapoznania a poznania iných
- aktivovanie a motiváciu klientov

Kariérny individualizovaný plán definuje druh aktivít, ktoré sú potrebné pre riešenie kariérnej situácie klienta. Vychádza z posúdenia osobnostných predpokladov, vedomostí, skúseností a zručností klienta. Jedná sa o písomný dokument, ktorý vypracúva klient s vedúcim skupiny. Jeho tvorba prebieha v nasledujúcich etapách:

- prípravná – sociálny pracovník informuje klienta o podmienkach realizácie, dohodnú sa na zásadách spolupráce
- tvorivá – identifikujú sa ciele klienta, posúdi sa aktuálna situácia definujú sa prekážky, hľadajú

alternatívy, nevyhnutné je stanoviť aktivity na prekonanie týchto prekážok, určí sa časovo-realizačný plán aktivít, súčasťou je motivácia a aktivovanie klienta pre dosahovanie výsledkov

- realizačná – realizujú sa dohodnuté aktivity
- revízná – zhodnotí sa úspešnosť realizovaných aktivít, stanovia sa nové ciele a úlohy

Finančné poradenstvo začína analýzou príjmov a výdavkov, v tomto prípade sa však nejedná len o financie závislého, ale aj o financie spoluzavislých. Finančný plán je totiž v tomto prípade nutné realizovať pre rodinný rozpočet. Postup je totožný ako pri kariérom poradenstve.

Sociálny poradca, pracujúci s rodinami, ktoré majú dlhy, venuje zväčša vo svojej práci pozornosť okrem poskytnutia informácií rodine, aj nasledujúcim oblastiam:

- hodnotenie ekonomickej situácie domácnosti
- zostavenie rodinného rozpočtu
- úhrada povinných platieb
- komunikácia rodiny s veriteľmi

Sociálna rehabilitácia je súbor rôznych činností, ktoré sú potrebné pre nácvik zručností nevyhnutných na bežné fungovanie jedinca v spoločnosti. Jedná sa o rozvoj a nácvik zručností a schopností s cieľom sebestačnosti, nezávislosti a samostatnosti klienta. Cieľom teda je najvyššia možná miera sebestačnosti a integrácie klienta do spoločnosti. Sociálna rehabilitácia začína identifikáciou potrieb a problémov klienta, pokračuje definovaním cieľov a výberom vhodných opatrení, ďalej plánovaním, implementáciou a koordináciou, intervenciou prechádza do posudzovania a hodnotenia efektov a účinkov rehabilitácie.

Základom **encounterovej skupiny** je menšia skupina klientov (12 – 16 klientov). Jej cieľom je, aby sa klient dozvedel o sebe viac, skúmal svoje pocity, sledoval svoje správanie a interakcie v skupine iných ľudí. Skupiny sú zamerané na podporu osobnostného rastu, zvyšovanie sebadôvery, klient sa učí vytvárať rôzne druhy vzťahov, náležite komunikovať, kontrolovať a uvedomovať si pritom svoje emócie. Tieto skupiny sú taktiež vynikajúce na to, aby sa klient naučil brániť voči manipulácii, ale taktiež aby reguloval svoje hodnotiace postoje.

Sociálne hry sú najprístupnejšie, ide o formu sociálneho učenia a tiež sú používané ako možnosť riešenia konfliktu. Hra je totiž prirodzeným a zároveň spontánnym prejavom detskej činnosti. Základným princípom je učenie sa priamym prežitkom a vlastnou skúsenosťou.

- napomáhajú navodiť pozitívne vzťahy
- upevňujú pocity spolupatričnosti členov skupiny
- zvyšujú súdržnosť
- podporujú základné životné hodnoty
- stanovujú hodnoty danej skupiny
- stanovujú a podporujú komunikačné pravidlá skupiny
- napomáhajú pri tréovaní tolerancie a akceptácie seba i druhých
- podporujú nácvik empatie
- pomáhajú pri nácviku riešení problémov.

Klienti dostávajú možnosť prežiť situácie bežného života, ktoré si tak môžu vyskúšať a dokonale ich preskúmať. Spoločne si potom oznamujú svoje pocity a dojmy a snažia sa nájsť najlepšie riešenie danej situácie - spolupracujú. Sociálne hry dávajú príležitosť poznávať seba samého, svoje vlastné schopnosti, ale aj vyskúšať si rolu niekoho iného, pozrieť sa na problém z jeho pohľadu. Vcítene sa do niekoho

iného im dovoľuje spoznať spôsoby ľudského správania, správanie a myslenie.

Sociálne hry môžeme rozdeliť do troch základných skupín podľa toho, ktorou stránkou sociálneho rozvoja sa hry zaoberajú. Hry a cvičenia na kontakt a sociálnu komunikáciu, skupinovú citlivosť, dynamiku, podstatná je aj dôvera k prípadnej spolupráci.

Sociálno-psychologický výcvik

Skĺbením vopred pripravených aktivít a viac menej spontánnych príležitostí možno vytvoriť vhodné prostredie pre účinné vzájomné poznávanie, ktoré u klientov podnieti rozvoj zmyslu pre kamarátstvo, spolucítenie, súčinnosť a prívetivosť. Pri sociálnych hrách je navodený kontakt medzi účastníkmi, pri ktorom sa súčasne navzájom o sebe niečo dozvedajú a zároveň sú upozorňovaní na vznikajúce pocity, postoje a názory a na prebiehajúce deje. Týmto je vyvolané sociálne učenie na mnohých úrovniach. Takto zámerne navodený proces sociálnej výchovy je nazývaný sociálno-psychologickým výcvikom.

Štyri kúty sú aktivizujúcou technikou vhodnou pre úvodné stretnutie skupiny. Cieľom je „roztopenie ľadov“ a zistenie očakávaní členov skupiny. Účastníci sa postavia do stredu miestnosti a každý kút má svoju vlastnosť, napríklad prvý kút je zelený, druhý žltý, tretí červený a štvrtý modrý. Účastníkov vyzveme, aby sa postavili do kúta podľa toho, ktorá z farieb sa im najviac páči. Podobne sa postupuje aj v ďalších závažnejších otázkach. O rozhodnutí klientov môžeme následne diskutovať.

Brainstorming je založený na zbere myšlienok a nápadov klientov. Zozbierané myšlienky sa evidujú na viditeľnom mieste, napríklad tabuli. Myšlienky sa následne triedia a diskutujú. Zakázané je zosmiešňovanie myšlienok.

Roleplay je hranie rolí, zamerané na napodobňovanie situácií či konfliktov, ktoré klienti zažili. Vhodné je vymeniť role tak, aby klient hral opačnú rolu, v akej bol v skutočnosti.

Skupinová psychoterapia je liečba psychologickými prostriedkami, ktorou sa odstraňujú poruchy a obnovuje sa stav úplnej telesnej, duševnej a sociálnej pohody. Cieľom je

znovu obnovenie optimálneho fungovania psychologických, somatických a sociálnych funkcií, adekvátnou primeranou sociálnou adaptáciou zmeniť ich maladaptívne vzorce správania, vytvoriť podmienky a podporiť dozrievanie osobnosti, rozvíjať osobnostný potenciál v racionálnej i emočnej sfére, sprostredkovať vedomosti o interpersonálnych a skupinových procesoch pre efektívnu komunikáciu, tréningom odstrániť príznaky, poruchy, analyzovať príčiny vzniku a uvedomenie si svojich sociálnych kompetencií. Medzi metódy skupinovej psychoterapie patrí napríklad psychodráma, sociodráma, psychogymnastika, muzikoterapia, arteterapia.

3 SKUPINOVÁ PRÁCA SO SPOLUZÁVISLÝMI

3.1 SOCIÁLNA PRÁCA S RODINOU

Rodina je pôvodná a najdôležitejšia spoločenská skupina a inštitúcia, ktorá je základným článkom sociálnej štruktúry a základnou ekonomickou jednotkou a jej hlavnými funkciami je reprodukcia trvania ľudského biologického druhu a výchova, respektíve socializácia potomstva, ale aj prenos kultúrnych vzorov a zachovanie kontinuity kultúrneho vývoja.

Je to systém, kde jednotliví členovia predstavujú prvky systémov, ktoré sú v neustálej interakcii a vo vzťahoch. Hovorí sa o sieťach vzťahov. Rodinu teda nemôžeme poznať len na základe toho, že poznáme jednotlivca, pretože chovanie každého z nich ovplyvňuje ostatných členov rodiny. Rodinný systém teda nespoznáme jeho rozložením na jednotlivé časti, pretože „obsahuje niečo navyše, niečo unikátne, čo je produktom vnútornej štrukturálnej a funkčnej integrácie jeho častí do jednotlivého celku“. Tento systém má spravidla subsystemy, ktoré sú dané generačnou príslušnosťou, pohlavím, povahovými charakteristikami alebo špecifickými záťažami.

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje
www.ia.gov.sk www.esf.gov.sk www.minedu.gov.sk

Rodičovská úloha je dôležitá súčasť identity dospelého človeka. Je to úloha primárne biologicky podmienená, ktorá má aj svoju psychickú a sociálnu hodnotu. Je možné ju charakterizovať v niekoľkých nasledujúcich bodoch:

- Rodičovská rola je silno asymetrická, je to jediná, nespochybniteľne nadradená úloha.
- Rodič je dominantnou autoritou, dieťa je závislé na jeho starostlivosti a zároveň je mu vo všetkom podriadené
- Rodičovská moc a pocit kontroly nad dieťaťom je takmer absolútna, rodič rozhoduje prakticky o všetkom, čo sa ho týka.
- V porovnaní s ostatnými úlohami má jeden odlišný znak, nie je vratná. Nedá sa prestať byť rodičom a nedá sa ani dieťa vymeniť, pokiaľ by jeho vlastnosti neboli vyhovujúce.
- Dieťa spútava špecifickou a nezrušiteľnou väzbou k partnerovi, druhému rodičovi, pretože je ich spoločným potomkom.
- Rodičovstvo, vzhľadom k úplnej závislosti malého dieťaťa, predstavuje zásadný zvrät v živote človeka, ktorý vyžaduje zmenu životného štýlu.
- Rodičovstvo nie je ľahkou úlohou, prináša aj mnohé obmedzenia a straty.

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje
www.ia.gov.sk www.esf.gov.sk www.minedu.gov.sk

- Je výzvou, ktorá nemusí byť akceptovaná úplne jednoznačne.

Medzi najvýznamnejšie a tradičné patrí funkcia biologická a reprodukčná, funkcia emocionálna a vytváranie domova, funkcia ekonomická a funkcia socializačná a výchovná.

Rozlišujeme nasledovné **typy rodín**:

Perfekcionalistické rodiny sa vyznačujú u jedného alebo oboch rodičov nadmerným zdôrazňovaním žiadúceho spôsobu správania, pričom prekročenie noriem je doprevádzané vysokou úzkosťou.

Neprimerané rodiny sa spoliehajú pri riešení problémov, ktoré ostatné rodiny zvládajú samostatne, na pomoc z vonka. Ide tu o nedostatočnú schopnosť vyhodnotiť súčasnú situáciu a oslabenú schopnosť predvídať, čo sa v budúcnosti stane. Problémy majú najmä pri zaistovaní financií, hospodárení s nimi a pri výchove detí.

Egocentrické rodiny sa vyznačujú pohľtením svojou spoločenskou kariérou. Rodinné vzťahy sú skôr inštrumentálneho charakteru, jedinec má hodnotu len vtedy, keď bezprostredne uspokojuje potrebu niekoho iného alebo dobre prezentuje rodinu navonok. Častý býva nesúlad medzi

partnermi, môže sa vyskytovať aj utajené násilie. U detí sa vyskytujú časté absencie školskej dochádzky, poruchy správania či psychiatrické problémy.

Asociálne rodiny sa vyznačujú nedostatkom hodnotového aj sociálneho napojenia na bežnú spoločnosť. Vzťahy v rodine sú slabé, nezodpovedné, uspokojovanie svojich potrieb riešia bez ohľadu na platné právne normy. Narodenie dieťaťa býva neplánované, rodičia sa niekedy detí zriekajú a súhlasia s adopciou. V rodine môže dochádzať k zanedbávaniu, k zneužívaniu i týraniam detí. Dospelí nechodia pravidelne do práce, často užívajú návykové látky, obvyklé sú prejavy fyzickej agresivity.

Sociálnu prácu s rodinou je možné považovať za štvrtú metódu sociálnej práce, ktorá nadväzuje na metódy sociálnej práce individuálnej, skupinovej a komunitnej. Sociálna práca s rodinou je postavená na myšlienke, že rodičia, deti i rodina ako celok si zaslúžia pomoc. Sociálny pracovník pracuje s rodinou, pretože to, čo ovplyvní jednotlivca sa preniesie aj na ostatných členov rodiny. Preto je nutné rodinu chápať ako celok. Medzi hlavné úlohy sociálnej práce s rodinou patrí:

- posilniť potenciál rodiny a pripraviť rodinu na dlhodobú zmenu

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje
www.ia.gov.sk www.esf.gov.sk www.minedu.gov.sk

- poskytnúť dodatočnú podporu následnej rodinnej terapii, aby si rodina mohla udržať efektívne fungovanie
- vytvoriť konkrétne zmeny vo fungovaní rodiny na zachovanie efektívnej a uspokojujúcej dennej rutiny, ktorá bude nezávislá od oficiálnej pomoci

Cieľom je podpora sociálneho fungovania rodiny a udržanie rovnováhy medzi požiadavkami prostredia a kapacitou klienta tieto požiadavky zvládnuť. Je potrebné rozlíšiť dve základné roviny sociálnej práce s rodinou. Kedy prvá rovina chápe rodinu ako sociálne prostredie klienta, teda jednotlivca. Sociálna práca je potom zameraná na odstránenie alebo zmiernenie sociálnych problémov jednotlivca prostredníctvom rodinného systému. Na rodinný systém je prihliadané ako na možný zdroj vzniku a riešenia problémov. Práca s rodinou v tomto prípade môže byť chápaná ako sociálna práca s jednotlivcom. Druhou rovinou je chápanie celej rodiny ako klienta sociálnej práce. Sociálna práca je tu zameraná hlavne na zmenu fungovania rodinného systému, či adaptáciu celej rodiny na nové podmienky. V oboch prípadoch je sociálna práca s rodinou zložitý a náročný

proces. Problémy, ktoré rodiny so sociálnym pracovníkom riešia, sú často neprehľadné, zložité, s rôznymi zdrojmi problémov, ktoré môžu byť pred sociálnym pracovníkom skryté. Dôležité je si uvedomiť, že každá rodina je neopakovateľným súborom jedincov a ich väzieb, ktoré sú preto dôvodom pre ťažkú klasifikáciu a nemožnosť riešenia problémov, ktoré rodina môže mať. Je potrebný teda úplne individuálny prístup ku každej rodine s vedomím jedinečnosti každého rodinného systému aj jednotlivca v tomto systéme.

Postup sociálnej práce s rodinou:

Explorácia problému (prvé až šieste stretnutie) – cieľom je zistiť, v čom je problém, aké má klient starosti. Prvým krokom je povzbudzovať klienta, aby sa rozhovoril o svojich problémoch.

Formulácia cieľa (štvrté až siedme stretnutie) – zameriava sa na to, čo chce rodina dosiahnuť. Pričom najlepší cieľ je taký, ktorý si zvolí klient sám, rovnako by mal byť reálny a žiadúci. Je potrebné sa rovnako zamyslieť, aké prekážky musí klient prekonať, aby cieľ naplnil. V súvislosti so stanovením cieľa je potrebné vytvorenie časového harmonogramu a frekvenciu kontaktov.

Úlohy (siedme až desiate stretnutie) – v tejto fáze sa pomáhajúci pracovník zameriava na podporu motivácie rodiny k plneniu jednotlivých úloh. Úlohy musia byť vykonateľné, niektoré naplňajú členovia rodiny, iné pomáhajúci pracovník. Behom každej intervencie vyhodnocuje pomáhajúci pracovník s rodinou plnenie úloh, predovšetkým sa zameriava na to, čo sa podarilo.

Ukončenie (dva až tri kontakty) – termín zakončenia sa stanovuje už na začiatku a vzťahuje sa k naplneniu stanoveného cieľa (cieľov). Hovorí o prípadnej potrebe predĺžiť spoluprácu (pokiaľ úlohy neboli splnené), rovnako o tom, ako rodina vidí blízku budúcnosť súvisiacu s ukončením spolupráce a riešia sa ich prípadné obavy.

Funkčnosť rodiny posudzujeme podľa dotazníka funkčnosti.

Schéma používa nasledujúce kritériá:

- Zloženie rodiny – úplná, neúplná, doplnená nevlastným rodičom, „družská“ a náhradná;
- Stabilita rodiny – pevná, narušená, rozvrátená;
- Sociálno-ekonomické situácie – veľmi dobrá, dobrá, uspokojivá, špatná, veľmi špatná; hodnotí sa podľa veku rodičov, vzdelania, typu zamestnania, rodinného

- stavu, čistého príjmu na hlavu, kategórie bytu, počtu osôb na obytnú miestnosť, vybavenie bytu;
- Osobnosť rodičov – vyrovnaná s dobrou spoločenskou adaptáciou, nevyrovnaná s problémami, patologická;
 - Súrodenci – dieťa má aspoň jedného súrodenca, dieťa je jedináčik, súrodenci sú postihnutí alebo žijú mimo rodinu;
 - Stav a vývoj dieťaťa – odpovedá norme, vážnejšie narušený, ťažko narušený;
 - Záujem rodičov o dieťa – naozajstný, formálny, nedostatočný, nezáujem či nenávisť vzťah;
 - Starostlivosť rodičov o dieťa – veľmi dobrá, uspokojivá, dostatočná, špatná, nedostatočná či traumatizujúca.

3.2 RODINNÁ TERAPIA

Rodinná terapia sa zameriava na celú rodinu vrátane detí, pričom spravidla venuje hlavnú pozornosť vzťahom rodičov a detí. Vychádza viac z praxe a výskumu pedopsychológov a pedopsychiatrov a vo svojich počiatkoch sa opierala predovšetkým o poznatky z rodín so schizofrenickými deťmi.

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje
www.ia.gov.sk www.esf.gov.sk www.minedu.gov.sk

Rodinná terapia sa od iných spôsobov psychoterapie odlišuje hlavne zameraním sa na systém rodiny ako celok. Sústreďuje sa hlavne na pochopenie jednotlivých vzorcov chovania, ktoré sa prejavuje v rodinnom systéme. Rodina je systém, v ktorom je každá časť prepojená s ostatnými časťami tohto systému. Tým pádom zmeny v jednej časti vplyvajú na zmeny aj v iných zložkách. Hlavné zameranie je na implementáciu efektívnejších možností fungovania rodiny ako celku a daných členov.

Behaviorálna terapia párov počas závislostí je štruktúrovaná a založená na kognitívno-behaviorálnych princípoch zmien v správaní. Hlavnými časťami sú:

1. kognitívno-behaviorálne stratégie, ktoré pomáhajú závislému zastaviť svoju závislosť, získať copingové schopnosti pre zvládnutie problémov, ktoré sú spojené so závislosťou,
2. stratégie, ktoré sa pokúšajú naučiť rodinných členov podporovať snahu závislého o zmenu, získať lepšie schopnosti pre vysporiadanie sa hlavne s negatívnymi afektami,
3. stratégie pre zlepšovanie partnerských vzťahov tým, že sa podporujú pozitívne výmeny, zlepšuje sa komunikácia a zručnosti pri riešení problémov,

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje
www.ia.gov.sk www.esf.gov.sk www.minedu.gov.sk

4. behaviorálna dohoda medzi jednotlivými partnermi o dodržiavaní podmienok liečby.

Päťkrokový prístup k rodinnej terapii:

1. Vytvárať priestor pre rodinných členov a rozprávať o problémoch
2. Poskytovať rodinám dôležité informácie o závislostiach
3. Zistiť, ako rodinní členovia reagujú na závislosti svojho príbuzného
4. Prieskum a podpora sociálnej opory
5. Diskutovanie o možnostiach a dôvodoch pre pokračujúce psychoterapeutické vedenie rodinných členov

3.3 SPOLUZÁVISLOSŤ

V súvislosti s výskytom závislosti v rodine je pre nás podstatné pozerať sa na rodinu a vnímať ju z aspektu jej štruktúry a najmä väzieb vo vnútri rodiny medzi jej jednotlivými členmi. Z tohto pohľadu vnímame rodinu ako miesto, kde patria všetci členovia, ktorí v daný moment žijú

spoločne, vrátane starých rodičov, alebo iných členov, ktorí žijú v spoločnej domácnosti. V zmysle takéhoto vnímania do rodinného systému zahŕňame nielen jedincov, ale aj ich vzájomné vzťahy a pravidlá vo vnútri rodiny. Štruktúra rodiny a jednotlivé interakcie medzi členmi rodiny obsahujú v sebe nadväznosť, zasahujú do správania jej jednotlivých členov a v prípade, ak dôjde ku zmene správania jedného z jej členov, táto zmena nevyhnutne ovplyvní ostatných členov rodiny a celý rodinný systém, čo zasa spätne zapôsobí na prvého jedinca, ktorý zmenil svoje správanie.

Medzi najčastejšie otázky rodinných príslušníkov patria:

- Kde sme urobili chybu?
- Prispeli sme k tomu, že začal/začala piť, fetovať?
- Môžeme mu/jej pomôcť, a ak áno, ako?
- Ako riešili podobný problém iní?
- Aká účinná je liečba závislostí?
- Je závislosť vyliečiteľná?
- Ako bude vyzerat' jeho/jej návrat z liečenia?
- Ako postupovať v prípade, že si nechce priznať svoj problém?
- Získať kontakt na možnú liečbu v mieste môjho bydliska.

- Získať informácie o liečebných programoch.
- Praktické otázky v prípade liečby (zdravotné poistenie, sociálne dávky a pod.).

Problémy v medziľudských vzťahoch, ako následok závislosti sa prejavujú hlavne v najbližšom okolí závislého človeka. Tak ako nikto nevie žiť izolovaný od okolia, ale je okolím ovplyvňovaný a sám ho ovplyvňuje, tak aj závislý človek má vplyv na okolie, hlavne na svoju rodinu. Z dôvodu, že správanie a spôsob života závislého človeka znateľne vplyva na správanie a spôsob života jeho blízkych, môže dochádzať k vznikaníu a rozvíjaniu spoluzávislosti.

Aktívne zapájanie vzťahovo dôležitých ľudí do procesov liečby závislého človeka prispieva k lepšej retencii a motivácií závislého, ktorý sa lieči, k stimulácií záujmu blízkych zapájať sa do svojpomocnej skupiny, pre zvyšovanie miery vzájomného podporovania sa a dôvery.

Mnoho štúdií potvrdzuje, že zapájanie blízkych do procesov liečby a doliečovania veľmi zvyšuje úspešnosť abstinencie a to hlavne cielenou prevenciou recidívy v podobe odtabuizovania možnosti recidívy, rozpoznaníu rizikových podnetov včas, zvládnutíu rizikových momentov spoločne a taktiež prípadnej recidívy.

Vzťahy k závislým môžu naplňať osobné potreby členov rodiny, ktorí sú spoluzávislí, napríklad potreba ochrany, moci. Zamieranie sa na problémy spoluzávislosti teda môže pomôcť k definovaniu hlavných problémov a ich vyriešeniu bez ďalšieho udržiavania závislostného správania. V oblasti rodinnej terapie môže byť pre rodinu prínosné, ak sa prekonajú pocity viny, hnevu, hanby so zamieraním sa na zvyšovanie kompetencií príbuzných pri zvládaní problémov a posilňovanie spolupatričnosti.

Kodependencia je súhrn motívov, postojov, komunikácie a správania, ktorými rodina alebo partner závislosť podporujú, rozvíjajú alebo naopak sabotujú či zľahčujú snahu o vyliečenie. Vzniká postupne, a to prostredníctvom emocionálnych, psychologických a behaviorálnych podmienok, ktoré sa vyvíjajú v dôsledku dlhodobého pôsobenia fyzických osôb, ktoré praktikujú despotické pravidlá, teda tie, ktoré zabraňujú otvorenému vyjadrovaniu pocitov, rovnako aj priamej diskusii o personálnych a interpersonálnych problémoch.

Kodependenti cítia zodpovednosť za iných ľudí, cítia ľútosť a úzkosť, ak má niekto problém a hnevajú sa, ak ich pomoc nie je efektívna.

Spoluzávislosť (kodependencia) je pomerne nový odborný pojem, ktorý označuje rodinných príslušníkov, partnerov alebo priateľov, ktorí sú veľmi úzko spätí s osobou závislého. Jedná sa o ľudí, na život ktorých má závislosť veľký vplyv, hoci sami nie sú závislými.

Títo ľudia majú často tendencie pokúšať sa skrývať závislosť svojho rodinného príslušníka. Poskytujú mu financie na udržiavanie jeho závislosti, aby tak predišli krádežiam, pokiaľ sa jedná o závislého, ktorý navštevuje školu, kryjú jeho neprítomnosť, píše mu ospravedlnenky a podobne. Pred verejnosťou sa zväčša tvária, že rodina nemá žiadny problém a všakovo sa vyhovárajú, aby prekryli situácie, ktoré môžu v okolí evokovať, že člen ich rodiny je závislý.

Pri závislosti v rodine má kodependencia nasledovný priebeh:

- a) utajovanie – problém si nepriznávajú ani sami sebe, snažia sa vytvoriť dojem, že sa nič nedeje, vymýšľajú najrôznejšie formy ospravedlnení a zjednodušujú situáciu
- b) kontrola – v tejto fáze sa snaží rodina závislého člena dostať pod kontrolu, kontroluje jeho aktivity, prehl'adáujú skrýše a skúmajú jeho správanie.

Rodina sa trápi výčitkami, často aj u nej hrozí vznik závislostí

- c) odmietanie – neschopnosť pokračovať v takomto živote tlačí rodinu k tomu, aby vyvíjala nátlak na zmenu u závislého a núti ho do liečby. Rodina je presvedčená, že je to správny spôsob pomoci. V tomto stave môže byť ďalší priebeh rôzny:

- a. Vyjednávanie – spoluzávislí majú veľa plánov pre riešenie situácie, presvedčajú závislého, aby riešil svoj problém
- b. Zúfalstvo – rodina zistí, že nie je možnosť, ako závislého ovplyvniť, každá stratégia zlyháva. V tomto štádiu sa vie rodina od závislého odpútať.

Poznanie vlastnej účasti na vývoji závislosti chorého člena rodiny môže v budúcnosti zabrániť opakovaniu deštruktívneho správania. Ako sme uviedli, prípadný výskyt spoluzávislosti v rodine môže smerovať k neefektívnej komunikácii s jednotlivými členmi rodiny a tým aj k neefektívnej a často kontraproduktívnej participácii rodiny na liečebnom procese svojho závislého člena.

Keď sa spoluzávislí rozhodnú rozprávať o svojom rodinnom

probléme, často sa stretávajú s odsudzovaním či nepochopením. Práve preto je vhodné, aby sa takíto ľudia stretávali a vytvárali skupiny, v ktorých nájdu pochopenie. Na druhej strane sa často stáva, že dôvodom vzniku závislosti sú nevyhovujúce podmienky v rodinnom prostredí. Špecifické je, že spoluzávislí nevedia dobre komunikovať medzi sebou a ani so závislým. V pozadí sa objavujú rodinné problémy, nevyriešené vnútorné problémy spoluzávislých alebo uprednostňovanie materiálnych vecí pred sociálnymi vzťahmi.

Pre pomoc závislému je nevyhnutné pracovať aj so spoluzávislými. Práca so spoluzávislými v skupinách má mnoho výhod. Keď spoločne diskutujú o tom, ako pristupovali a pristupujú k závislému, dokážu si ľahšie uvedomiť a priznať si svoje zlyhania. Práve v tomto prípade sú veľmi účinné spomínané encounterové skupiny, v rámci ktorých sa spoluzávislí učia lepšej komunikácie, sebapoznaniu i vnímaniu a pochopeniu iných. Vďaka tomu, že sa jedná o ľudí s podobnými skúsenosťami a problémami, vzájomne si dokážu pomáhať a podporovať sa.

V takýchto skupinách nachádzajú podporu a pochopenie, ktoré im často v spoločnosti chýba. Získavajú skúsenosti

a vedomosti o tom, ako iní ľudia v podobných životných situáciách svoje problémy riešili. Na druhej strane, spoluzávislí, ktorí sú do určitej miery dôvodom vzniku závislosti ich člena rodiny, majú možnosť sebareflexie, zlepšujú svoje komunikačné schopnosti, učia sa, ako k závislému správne pristupovať a ako s ním komunikovať. Práca so spoluzávislými prostredníctvom sociálneho poradenstva či sociálnej rehabilitácie je dôležitou novinkou, ktorá výrazne prispeje k úspešnosti sociálnej práce so závislými.

PRÍLOHA

Príloha SWOT analýza

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje
www.ia.gov.sk www.esf.gov.sk www.minedu.gov.sk

Príloha: SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - vytvorené priestory na poskytovanie skupinového sociálneho poradenstva - multidisciplinárny tím odborne vzdelaných zamestnancov - anonymné a bezplatné poskytovanie sociálnych služieb - poskytovanie sociálnej opory závislým a spoluzávislým - podpora externého hodnotiteľa - spracované metodiky a smernice 	<ul style="list-style-type: none"> - prílišná administratíva, ktorá bráni vo vykonávaní priamej práce s klientom - ťažká integrácia a socializácia klientov, ktorí majú problém s návykovými látkami a návykovými škodlivými činnosťami

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje
www.ia.gov.sk www.esf.gov.sk www.minedu.gov.sk

Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> - nadviazanie spolupráce s úradom práce, sociálnych vecí a rodiny - nadviazanie spolupráce s mestským úradom - nadviazanie spolupráce s odbornými lekármi v oblasti psychiatrie a psychológie - nadviazanie spolupráce so základnými a strednými školami 	<ul style="list-style-type: none"> - odmietnutie spolupráce klientom - pozastavenie toku finančných prostriedkov zo strany implementačnej agentúry - odmietnutie spolupráce s rodinnými príslušníkmi klientov - absentuje zvýšenie záujmu a aktuálnosti o problematike závislosti v spoločnosti

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a
Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje
www.ia.gov.sk www.esf.gov.sk www.minedu.gov.sk